

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 sierpnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Korzeniowski (przewodniczący)

SSN Renata Żywicka (sprawozdawca)

SSN Jarosław Sobutka

w sprawie z odwołania T. Spółki z o.o. z siedzibą w P.

i P. K.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziału w Poznaniu

o podleganie ubezpieczeniom społecznym,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń

Społecznych w dniu 20 sierpnia 2024 r.,

skargi kasacyjnej odwołującego się P. K. od wyroku Sądu Apelacyjnego w
Poznaniu

z dnia 30 czerwca 2022 r., sygn. akt III AUa 572/22,

1. oddala skargę kasacyjną,

**2. zasądza od P. K. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych
[...] Oddziału w Poznaniu kwotę 240 zł (dwieście czterdzieści
złotych) wraz z odsetkami wynikającymi z art. 98 § 1¹ kpc tytułem
zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

Decyzją z 15 lutego 2017 r. nr [...] skierowaną do płatnika składek T. sp. z o.o. z siedzibą w P. oraz ubezpieczonego P. K., Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Poznaniu, stwierdził, że P. K. podlega od 1 lutego 2012 r. do 22 sierpnia 2012 r. obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu oraz nie podlega od 23 sierpnia 2012 r. do 21 grudnia 2013 r. obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu jako pracownik u płatnika składek T. sp. z o.o.

Kolejną decyzją z 15 lutego 2017 r. nr [...]1 skierowaną do płatnika składek P. K., Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Poznaniu, stwierdził, że P. K. podlega od 23 sierpnia 2012 r. obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu oraz nie podlega od 23 sierpnia 2012 r. dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu.

Decyzje zaskarżyli P. K. co do pkt 2 decyzji nr [...] oraz płatnik składek T. sp. z o.o. z s. w P. w całości, wnosząc o ich uchylenie. Na podstawie art. 219 k.p.c. zarządzono połączenie obu odwołań do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia.

W odpowiedzi na odwołania, ZUS wniósł o ich oddalenie i podtrzymał dotychczasową argumentację zawartą w zaskarżonych decyzjach.

W toku sprawy strony podtrzymały swoje stanowiska.

Wyrokiem z 23 stycznia 2018 r., VII U 1127/17, Sąd Okręgowy w Poznaniu zmienił decyzję nr [...]1 w ten sposób, iż ustalił, że odwołujący P. K. podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowemu i wypadkowemu od 23 sierpnia 2012 r. do 23 czerwca 2016 r. (pkt 1), w pozostałym zakresie odwołania oddalił (pkt 2), a koszty postępowania rozdzielił stosunkowo i z tego tytułu zasądził na rzecz organu rentowego od T. Sp. z o.o. z s. w P. 3.780 zł, a od P. K. 1.800 zł (pkt 3).

Powyższy wyrok zapadł w oparciu o następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne:

P. K. od 1 listopada 2006 r. prowadził działalność gospodarczą. W jej trakcie odwołujący wraz z M. B. założył spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością pod nazwą T.. w P.. W założonej spółce obaj udziałowcy mieli po 50% udziałów. Dnia 23 sierpnia

2012 r. M. B. odszedł ze spółki i od wskazanego dnia odwołujący stał się posiadaczem 299 udziałów spółki T., co stanowiło 99,67 % całości. Pozostała część udziałów, tj. 0,33% całości, należała do żony P. K.. Sytuacja ta uległa zmianie 23 czerwca 2016 r. gdy na podstawie aktu notarialnego M. K. objęła 100 udziałów spółki co stanowiło 33% całości. Płatnik składek T. sp. z o.o. zgłosiła P. K. do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych oraz do ubezpieczenia zdrowotnego z tytułu zawartej z nim umowy o pracę w okresie od 1 lutego 2012 r. do 31 grudnia 2013 r.

Na podstawie zawartej umowy między spółką a P. K., odwołujący otrzymywał wynagrodzenie w wysokości kilkuset złotych miesięcznie. Żona odwołującego, od momentu gdy stała się współnikiem, nie interesowała się prowadzoną przez jej męża spółką, a w jej siedzibie bywała sporadycznie.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd pierwszej instancji uznał odwołania za w przeważającej części bezzasadne.

Sąd Okręgowy wskazując na podstawy prawne rozstrzygnięcia powołał się na art. 4 pkt 2 lit. a, art. 6 ust. 1 pkt 1, art. 11 ust. 1 i art. 12 ust. 1, art. 13 pkt 1, art. 36 ust. 2, art. 83 ust. 1 pkt 1, art. 86 ust. 2 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2016 r., poz. 963 ze zm.). W ocenie Sądu pierwszej instancji, analiza całokształtu zebranego w sprawie materiału dowodowego prowadzi do wniosku, że odwołujący co do odwołania od decyzji nr [...]1 tylko w niewielkim stopniu wykazał jego zasadność.

Sąd Okręgowy wskazał, że z akt sprawy wynika, iż po odejściu ze spółki M. B. współnikiem P. K. stała się jego żona M. K.. Jednak nowy współnik na 300 udziałów spółki posiadał tylko jeden udział, co stanowiło jedynie 1/300% wszystkich udziałów. W tej sytuacji rozważenia wymagała kwestia, czy w sytuacji faktycznej tej sprawy M. K. mogła być istotnie poczytywana za współnika spółki T.. Sąd Okręgowy stwierdził, że w sytuacji gdy M. K. posiadała 1/300 część udziałów i nie angażowała się osobiście w sprawy spółki (w ocenie Sądu Okręgowego opisywana przez nią aktywność była jedynie zainteresowaniem żony sprawami zawodowymi męża) z pewnością winna być ona uznana za współnika iluzorycznego. W sytuacji, gdy drugi ze współników (odwołujący) miał 299/300 udziałów, był on faktycznie jedynym współnikiem spółki, zatem podlegał ubezpieczeniu społecznemu z tytułu

prowadzenia działalności pozarolniczej w rozumieniu art. 8 ust. 6 pkt 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Sytuacja ta uległa zmianie dopiero 23 czerwca 2016 r., gdy M. K. uzyskała 100 udziałów. Zdaniem Sądu Okręgowego we wskazanej dacie można przyjąć, że nastąpił koniec iluzoryczności wspólnika. Do tego czasu, w ocenie Sądu Okręgowego, ubezpieczonego należało traktować jako jedynego wspólnika spółki mając na uwadze, że jego żona posiadała tylko jeden udział.

Z uwagi na powyższe, Sąd pierwszej instancji zmienił zaskarżoną decyzję nr [...]1 w ten sposób, że odwołujący P. K. podlega obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu: emerytalnemu, rentowemu i wypadkowemu od 23 sierpnia 2012 r. do 23 czerwca 2016 r. W pozostałej części odwołanie od tej decyzji oddalił.

Odnosząc się do odwołania od decyzji nr [...], Sąd Okręgowy podzielił stanowisko organu rentowego. Wskazał, że P. K. będąc jedynym wspólnikiem (żona posiadała tylko 1 udział z 300) w T. sp. z o.o. zawarł umowę o pracę sam ze sobą, jakkolwiek poprzez pełnomocnika. W powyższej kwestii Sąd Okręgowy stwierdził, że istotne jest to, w jaki sposób praca P. K. miała być wykonywana. Przypomniawszy, że Sąd Najwyższy w wyroku I UK 8/11 w tej materii odwołuje się do art. 22 k.p., który stanowi na czym polega stosunek pracy wskazując, iż musi to być stosunek podporządkowania, rozdzielenia kapitału od pracy, jak również musimy mieć do czynienia z osobą bądź podmiotem, który będzie pracownika zadaniował, sprawdzał, kontrolował czy też wdawał polecenia w zakresie pracy i tę pracę odbierał. Sąd pierwszej instancji podkreślił, że w sytuacji gdy odwołujący był w spółce sam, a żona była wspólnikiem iluzorycznym i nie interesowała się działalnością w której miała udziały, nie zostały spełnione żadne z przedstawionych warunków mogące potwierdzić fakt istnienia stosunku pracy w niniejszej sprawie.

Wyrokiem z 25 lipca 2019 r., III AUa 876/18, Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Poznaniu, po rozpoznaniu apelacji wniesionych przez P. K. i T. sp. z o.o. z s. w P. zmienił zaskarżony wyrok w punkcie 1 oraz poprzedzającą go decyzję i stwierdził, że P. K. z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności nie podlega od 23 sierpnia 2012 r. obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu oraz dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu; w pkt 2. w pozostałym zakresie apelację oddalił; w pkt 3. zmienił zaskarżony wyrok w punkcie 3 i zasądził od pozwanego na rzecz P. K.

3600 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego oraz zasądził od T. sp. z o.o. w P. na rzecz pozwanego 1800 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego; w pkt 4. koszty zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym zniósł wzajemnie między stronami.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Poznaniu wniósł do Sądu Najwyższego skargę kasacyjną od powyższego wyroku Sądu Apelacyjnego.

Wyrokiem z 16 grudnia 2021 r., II USKP 101/21, Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok w punkcie 1, 3 i 4 i w tej części przekazał sprawę Sądowi Apelacyjnemu w Poznaniu do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania.

Wyrokiem z dnia 30 czerwca 2022 r., III AUa 572/22 Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Poznaniu oddalił apelację P. K. i T. Spółka z o.o. z siedzibą w P. (pkt 1.); zasądził od odwołujących P. K. i T. Spółka z o.o. z siedzibą w P. na rzecz pozwanego organu rentowego kwotę po 240 zł od każdego z nich tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego przed sądem drugiej instancji oraz kwotę po 240 zł od każdego z nich tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym (pkt 2. i 3.).

W ocenie Sądu drugiej instancji przedmiotem sporu na etapie tego postępowania odwoławczego była ocena, czy prawidłowo pozwany organ rentowy stwierdził, że odwołujący w wyżej wymienionym okresie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności jako jedyny (niemal jedyny) wspólnik ww. spółki z o.o. Sąd Apelacyjny wskazał, że zgodnie z treścią art. 6 ust. 1 pkt 5 w zw. z art. 8 ust. 6 pkt 4, art. 12 ust. 1 ustawy z 3 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2022 r., poz. 1009), wspólnik jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, który uważany jest za osobę prowadzącą pozarolniczą działalność, jest objęty obowiązkowymi ubezpieczeniami: emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu.

Jak stwierdził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 16 grudnia 2021 r., rozpoznając skargę kasacyjną złożoną w tej sprawie przez organ rentowy, powtarzając pogląd wyrażony wcześniej w wyroku z 3 lipca 2019 r., II UK 24/18 (OSNP 2020 nr 8, poz. 32), wspólnik dwuosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, który

posiada część udziałów zapewniającą mu prawo do samodzielnego decydowania o wynikach zgromadzenia wspólników i niemal wyłączne prawo do zysku oraz który - wskutek pełnienia funkcji jednoosobowego zarządu - ma nieskrępowaną możliwość samodzielnego decydowania o bieżącej działalności spółki, podlega ubezpieczeniom społecznym jako osoba prowadząca działalność pozarolniczą na podstawie art. 8 ust. 6 pkt 4 ustawy systemowej. Wyrażając ten pogląd, Sąd Najwyższy wyjaśnił, że powołany przepis jest rozwinięciem regulacji art. 6 ust. 1 pkt 5 ustawy systemowej. Prawidłowe odczytanie obu powołanych przepisów musi zatem prowadzić do wniosku, że chodzi w nich o podmioty ubezpieczeń społecznych będące osobami fizycznymi. To one podlegają obowiązkowi ubezpieczeń społecznych oraz to one (a nie spółki, których są wspólnikami) są płatnikami składek na te ubezpieczenia. O ile przy tym adresowanie tych przepisów do osób fizycznych będących wspólnikami spółek osobowych nie może budzić jakichkolwiek wątpliwości, o tyle odniesienie ich także do wspólnika spółki kapitałowej (posiadającej przecież osobowość prawną) stanowi specyficzną regulację właściwą dla prawa ubezpieczeń społecznych.

Sąd Najwyższy w przytoczonym wyroku z 3 lipca 2019 r., II UK 24/18, podkreślił także, że podobna sytuacja (w sferze faktów) występuje wówczas, gdy spółka z ograniczoną odpowiedzialnością nie jest wprawdzie spółką jednoosobową, ale proporcja udziałów poszczególnych wspólników występująca w tej spółce powoduje, że tylko jeden wspólnik w istocie ma wszystkie uprawnienia zarówno korporacyjne, jak i majątkowe. W szczególności z taką sytuacją będziemy mieć do czynienia wtedy, gdy jeden wspólnik posiada taką część udziałów, która zapewnia mu wyłączne prawo głosu w zgromadzeniu wspólników i niemal wyłączne prawo do zysku, a także - wskutek pełnienia funkcji jednoosobowego zarządu - nieskrępowane samodzielne decydowanie o bieżącej działalności spółki. Status prawny takiego wspólnika jest więc analogiczny jak wspólnika jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Dlatego też oparte wyłącznie na literalnej wykładni art. 8 ust. 6 pkt 4 ustawy systemowej uznanie, że taki wspólnik spółki z ograniczoną odpowiedzialnością nie podlega obowiązkowi ubezpieczeń społecznych tylko dlatego, że „formalnie” nie jest wspólnikiem jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, prowadziłoby do naruszenia zasady powszechności

ubezpieczeń społecznych i konstytucyjnej gwarancji obywatela do zabezpieczenia społecznego. To właśnie te reguły powinny zaś być brane pod uwagę przy dokonywaniu wykładni art. 8 ust. 6 pkt 4 ustawy systemowej.

Sąd Najwyższy zaznaczył, że przedstawiony pogląd prawny nie jest odosobniony w orzecznictwie Sądu Najwyższego. W pełni podzielono go bowiem w wyroku z 27 listopada 2019 r., III UK 360/18 (OSNP 2021 nr 3, poz. 30), w którym stwierdzono, że wspólnik posiadający 99 ze 100 udziałów spółki z ograniczoną odpowiedzialnością nie podlega ubezpieczeniom społecznym z tytułu umowy o pracę zawartej ze spółką, lecz z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności jako jej jedyny wspólnik na podstawie art. 8 ust. 6 pkt 4 ustawy systemowej, a także w wyroku z 24 lutego 2021 r., III USKP 31/21 (LEX nr 3123199), wyjaśniając analogicznie jak w wyroku z 3 lipca 2019 r., II UK 24/18, że wspólnik dwuosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, który posiada część udziałów zapewniającą mu prawo do samodzielnego decydowania o wynikach zgromadzenia wspólników i niemal wyłączne prawo do zysku oraz który - wskutek pełnienia funkcji jednoosobowego zarządu - ma nieskrępowaną możliwość samodzielnego decydowania o bieżącej działalności spółki, podlega ubezpieczeniom społecznym jako osoba prowadząca działalność pozarolniczą na podstawie art. 8 ust. 6 pkt 4 ustawy systemowej.

Sąd Apelacyjny podkreślił, że zgodnie z art. 398²⁰ k.p.c., sąd, któremu sprawa została przekazana, związany jest wykładnią prawa dokonaną w tej sprawie przez Sąd Najwyższy, co oznacza, że Sąd pierwszej lub drugiej instancji, któremu sprawa została przekazana, nie może przepisów prawa (materialnego i procesowego) interpretować odmiennie niż to wynika z uzasadnienia orzeczenia zapadłego przed Sądem Najwyższym.

Kierując się wykładnią prawa dokonaną przez Sąd Najwyższy, Sąd drugiej instancji stwierdził, że stanowisko apelujących dotyczące tego, że w sytuacji odwołującego art. 8 ust. 6 pkt 4 ustawy systemowej nie będzie miał zastosowania, albowiem nie może być on uznany za wspólnika jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, nie jest trafne. Odwołujący się od 23 sierpnia 2012 r. do 22 czerwca 2016 r. dysponował w T. Sp z o.o. 299 udziałami na łącznie 300 udziałów, co stanowiło 99,67% wszystkich udziałów w Spółce. Sprawował też w tym czasie

jednoosobowo funkcję zarządu spółki (jego prezesa), natomiast jego żona, posiadająca tylko 1 udział (0,33%), w ogóle nie interesowała się działalnością spółki, a nawet bywała w jej siedzibie jedynie sporadycznie. Z perspektywy prawa ubezpieczeń społecznych tego rodzaju spółkę organ rentowy, a za nim sąd I instancji słusznie potraktowali jak spółkę jednoosobową. Choć formalnie w ww. okresie była to spółka dwuosobowa, to jednak z uwagi na fakt, że odwołujący posiadał wówczas 299 na 300 udziałów, miał pozycję właścicielską tak dalece dominującą, że nie mógł być własnym pracodawcą. Taka skala większości udziałów (przewagi głosów) oraz sposób jej wykorzystywania nakazuje traktować stosunki pracy w tej dwuosobowej spółce z ograniczoną odpowiedzialnością na równi ze stosunkami w spółce jednoosobowej. Status prawny odwołującego w tym okresie był bowiem analogiczny jak status wspólnika jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością.

W konsekwencji uznać należało, że przyjęcie w takich okolicznościach faktycznych, iż odwołujący się nie podlegał w wymienionym okresie obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności stanowiłoby naruszenie art. 6 ust. 1 pkt 5 w związku z art. 8 ust. 6 pkt 4 ustawy systemowej i skutkowało naruszeniem zasady powszechności ubezpieczeń społecznych oraz konstytucyjnej gwarancji obywatela do zabezpieczenia społecznego.

Sąd Apelacyjny uznał tym samym podniesione przez apelujących zarzuty za nietrafne. Ponadto za niezrozumiały uznał zarzut uchybienia przez Sąd Okręgowy treści art. 328 § 1 k.p.c., w brzmieniu obowiązującym do 7 listopada 2019 r. Zgodnie z treścią tego przepisu uzasadnienie wyroku zostało bowiem sporządzone pisemnie na wniosek strony. Natomiast zarzut uchybienia przez Sąd pierwszej instancji art. 328 § 2 k.p.c., w brzmieniu obowiązującym do 7 listopada 2019 r. jest chybiony, gdyż uzasadnienie zaskarżonego wyroku zawiera wszystkie wymagane treścią tego przepisu elementy.

W skardze kasacyjnej od powyższego wyroku P. K. zarzucił naruszenie: 1. art. 367 § 3 k.p.c. w związku z zastosowaniem przepisu art. 15zsz¹ ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych w brzmieniu ustalonym ustawą z 28 maja

2021 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U.2021.1090), co w konsekwencji doprowadziło do nieważności postępowania w świetle art. 379 pkt 4 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ k.p.c., tj.: poprzez rozpoznanie niniejszej sprawy w składzie jednego sędziego wobec zastosowania w niniejszej sprawie - już po odwołaniu stanu epidemii w związku z zakażeniami wirusem SARS-CoV-2 z dniem 16 maja 2022 r. 2. art. 8 ust. 6 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2022 r., poz. 1003) z zw. z art. 2, art. 22 w zw. z art. 8 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej poprzez nieprawidłowe zastosowanie powyżej wskazanego przepisu ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych i uznanie, iż pozwany organ rentowy, w oparciu o powyżej wskazany przepis ustawy systemowej, posiada ustawową kompetencję do uznania odwołującego jako współnika dwuosobowej spółki z ograniczonej odpowiedzialnością za podmiot tożsamy ze współnikiem jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością; 3. art. 477^{14a} k.p.c. poprzez brak jego zastosowania przez Sąd drugiej instancji w przypadku, gdy wobec powyżej wskazanych naruszeń prawa materialnego, przedmiotowa decyzja - w zakresie, w jakim uznaje współnika dwuosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością za współnika jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, a w konsekwencji - poprzez brak uchylenia przez Sąd drugiej instancji zarówno wyroku Sądu pierwszej instancji, jak i decyzji pozwanego organu rentowego.

W ocenie skarżącego nieprzekonujący charakter ma argumentacja podjęta w wyroku wydanym w niniejszej sprawie przez Sąd Najwyższy, II USKP 101/21. Sąd Najwyższy w treści uzasadnienia odwołuje się wyłącznie do odrębnych judykatów Sądu Najwyższego, nadal nie wskazując jednocześnie jakiejkolwiek podstawy prawnej w postaci powszechnie obowiązujących przepisów prawa, które pozwalałaby wprost na objęcie odwołującego Przemysława obowiązkowym ubezpieczeniem społecznym z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej, pomimo, że zawsze był współnikiem dwuosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego w żaden konstruktywny oraz przekonujący sposób nie odnosi się do argumentacji podjętej przez Sąd Apelacyjny w uchylonym orzeczeniu, a która to argumentacja odnosiła się do zakazu dokonywania wykładni rozszerzającej w przypadku wystarczającej,

czytelnej wykładni literalnej. Całość argumentacji Sądu Najwyższego może być co wyłącznie odczytana jako argumentacja *de lege ferenda*, mogąca stanowić postulat do zmian w obowiązujących przepisach prawnych, jednakże nie może być podstawą do wydania orzeczenia sądowego wobec ściśle określonego adresata. Wbrew stanowisku ZUS oraz stanowisku Sądu Najwyższego, „zasada powszechności ubezpieczeń społecznych i konstytucyjna gwarancja obywatela do zabezpieczenia społecznego” nie może prowadzić do nadmiernej, absolutnej wręcz ochrony obywatela, nawet jeżeli obywatel sobie tej ochrony nie życzy.

Mając powyższe na uwadze skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu drugiej instancji i przekazanie niniejszej sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania z pozostawieniem temu Sądowi rozstrzygnięcia co do kosztów zastępstwa przed Sądem Najwyższym oraz o zasądzenie od strony pozwanej na rzecz odwołującej kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych w postępowaniu ze skargi kasacyjnej.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, zasądzenie od odwołującego na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym według norm przepisanych, ewentualnie o oddalenie skargi kasacyjnej oraz o zasądzenie od odwołującego na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym według norm przepisanych.

W piśmie z dnia 28 lutego 2024 r. w związku z doręczeniem w dniu 16 stycznia 2024 r. postanowienia SN z dnia 10 stycznia 2024 r., a także uzyskaniem informacji, iż dnia 21 lutego 2023 r. została wydana uchwała w składzie trzech sędziów SN, III UZP 8/23 organ rentowy wniósł o rozważanie przez Sąd Najwyższy zastosowania art. 82 § 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym poprzez przedstawienie zagadnienia prawnego do rozstrzygnięcia składowi siedmiu sędziów.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest bezzasadna.

Odnosząc się do zarzutów procesowych skargi wskazać należy, że z przepisów art. 15zzs¹ ust. 1 pkt 3 i 4 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych

rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2023 r., poz. 1327 ze zm., dalej jako: „ustawa COVID-19”) w stanie prawnym obowiązującym na dzień orzekania przez Sąd Apelacyjny (30 czerwca 2022 r.) i obowiązującym do 28 września 2023 r., w związku z uchYLENIEM art. 15zzs¹ ust. 1 pkt 3 i 4 (uchylony przez art. 28 pkt 2 ustawy z dnia 7 lipca 2023 r. - Dz.U.2023.1860), wynikało, że w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19 oraz w ciągu roku od odwołania ostatniego z nich, w sprawach rozpoznawanych według przepisów Kodeksu postępowania cywilnego w pierwszej i drugiej instancji sąd rozpoznaje sprawy w składzie jednego sędziego. Prezes sądu może zarządzić rozpoznanie sprawy w składzie trzech sędziów, jeżeli uzna to za wskazane ze względu na szczególną zawilgość lub precedensowy charakter sprawy.

Rozpoznanie niniejszej sprawy przez Sąd Apelacyjny w dniu 30 czerwca 2022 r., w składzie jednego sędziego, było zatem zgodne z obowiązującymi przepisami prawa. Orzekanie przez sąd drugiej instancji w składzie trzech sędziów było bowiem fakultatywne. Wykładnia przepisów, do których odwołuje się skarżący we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, była przedmiotem rozpoznania przez Sąd Najwyższy, który w mającej moc zasady prawnej uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 26 kwietnia 2023 r., III PZP 6/22, (OSNP 2023 nr 10, poz. 104) uznał, że rozpoznanie sprawy cywilnej przez sąd drugiej instancji w składzie jednego sędziego ukształtowanym na podstawie art. 15zzs¹ ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2021 r., poz. 2095 z późn. zm.) ogranicza prawo do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP), ponieważ nie jest konieczne dla ochrony zdrowia publicznego (art. 2 i art. 31 ust. 3 Konstytucji RP) i prowadzi do nieważności postępowania (art. 379 pkt 4 k.p.c.) i ustalił, że przyjęta w uchwale wykładnia prawa obowiązuje od dnia jej podjęcia. Uchwała ta obowiązuje więc od 26 kwietnia 2023 r. i dotyczy tylko orzeczeń wydanych po tej dacie, wobec tego nie mogła mieć wpływu

na rozstrzygnięcie Sądu Apelacyjnego w niniejszej sprawie skoro zaskarżony wyrok zapadł przed jej podjęciem.

Wskazać należy, że zgodnie z art. 398²⁰ k.p.c. Sąd, któremu sprawa została przekazana, związany jest wykładnią prawa dokonaną w tej sprawie przez Sąd Najwyższy oraz nie można oprzeć skargi kasacyjnej od orzeczenia wydanego po ponownym rozpoznaniu sprawy na podstawach sprzecznych z wykładnią prawa dokonaną w tej sprawie przez Sąd Najwyższy.

Problem związania sądu, przy ponownym rozpoznaniu sprawy, wykładnią prawa dokonaną przez Sąd Najwyższy był wielokrotnie analizowany w orzecznictwie. I tak w wyroku z dnia 25 marca 2004 r., III CK 335/02 (LEX nr 585801), Sąd Najwyższy wyjaśnił, że naczelna zasada ustrojowa procesu cywilnego związania sądu ma fundamentalne znaczenie i z tego powodu nie mogą być akceptowane żadne od niej odstępstwa, poza wskazanymi w ustawie (por. także wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 9 maja 2005 r., II CK 413/04, LEX nr 395075 i z dnia 8 października 2009 r., II CSK 180/09, LEX nr 536071). Ponadto w orzecznictwie ugruntowany jest pogląd, że wykładnią prawa dokonaną przez Sąd Najwyższy jest związany nie tylko sąd, któremu sprawa została przekazana, ale także podmiot wnoszący skargę kasacyjną, a w konsekwencji również Sąd Najwyższy rozpoznający taką skargę (por. np. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 21 maja 2010 r., II CSK 628/09, LEX nr 602237 i z dnia 6 maja 2010 r., II PK 344/09, OSNP 2011 nr 21-22, poz. 271 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 czerwca 2015 r., I CSK 864/14, LEX nr 1746416).

Podkreślenia wymaga też, że wyrażona w art. 398²⁰ k.p.c. zasada związania jest jedną z naczelných, ustrojowych zasad procesu cywilnego, zapobiegającą powtarzaniu popełnionych błędów orzeczniczych oraz gwarantującą pewność i trwałość raz zajętego w sprawie stanowiska przez Sąd Najwyższy, co umożliwia stronom podjęcie właściwej obrony ich interesów procesowych i materialnoprawnych. Celem wprowadzenia zasady związania wykładnią dokonaną przez Sąd Najwyższy w danej sprawie jest zapewnienie uporządkowanego toku postępowania i zapobieżenie wydawaniu kolejnych orzeczeń, będących wynikiem swoistego "sporu sądów" co do wykładni, z negatywnymi konsekwencjami w postaci możliwości kolejnego uchylania orzeczeń i przedłużania postępowania (patrz uzasadnienie

wyroku Sądu Najwyższego z 25 października 2022 r., II PSKP 10/22 - LEX nr 3521722).

Jak wskazano wyżej, rozpoznając skargę kasacyjną w sprawie II USKP 101/21, Sąd Najwyższy dokonał wiążącej obecny skład Sądu wykładni przepisu art. 8 ust. 6 pkt 4 ustawy systemowej, wskazując, że wspólnik dwuosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, który posiada część udziałów zapewniającą mu prawo do samodzielnego decydowania o wynikach zgromadzenia wspólników i niemal wyłączne prawo do zysku oraz który - wskutek pełnienia funkcji jednoosobowego zarządu - ma nieskrępowaną możliwość samodzielnego decydowania o bieżącej działalności spółki, podlega ubezpieczeniom społecznym jako osoba prowadząca działalność pozarolniczą na podstawie art. 8 ust. 6 pkt 4 ustawy systemowej.

Uwzględniając powyższe zapatrywania prawne, Sąd Najwyższy w niniejszym składzie stoi na stanowisku, że w przedmiotowym postępowaniu niezasadny jest zarzut kwalifikowanego naruszenia przepisów prawa materialnego art. 8 ust. 6 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2022 r., poz. 1003) w zw. z art. 2, art. 22 w zw. z art. 8 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, skoro Sąd Apelacyjny wydając wyrok w pełni respektował wiążącą go wykładnię Sądu Najwyższego zawartą w uzasadnieniu wyroku z 16 grudnia 2021 r., przyjmując ją za podstawę oceny prawnej w ustalonym i niezmiennym w toku sprawy stanie faktycznym sprawy.

Stanowiska powyższego nie może zmienić zapadła w dniu 21 lutego 2023 r. uchwała w składzie trzech sędziów SN, III UZP 8/23, w której Sąd Najwyższy uznał, że wspólnik dwuosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością posiadający 99 procent udziałów nie podlega ubezpieczeniom społecznym na podstawie art. 6 ust. 1 pkt 5 w związku z art. 8 ust. 6 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2023 r., poz. 1230) z uwagi na omówiona wyżej zasadę związania wynikającą z art. 398²⁰ k.p.c.

Co za tym idzie za niezasadny należało uznać również zarzut naruszenia przez Sąd drugiej instancji przepisu art. 477^{14a} k.p.c. poprzez brak uchylecia przez ten Sąd zarówno wyroku Sądu pierwszej instancji, jak i decyzji pozwanego organu rentowego.

Biorąc powyższe rozważania pod uwagę, na zasadzie z mocy art. 398¹⁴ § 1 k.p.c. oddalono skargę kasacyjną jako bezzasadną - pkt 1 wyroku. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 k.p.c., 98 § 1¹ k.p.c., 108 § 1 k.p.c., w związku z art. 391 § 1 k.p.c. i 398²¹ k.p.c.

[SOP]

[ał]